

Törvényi háttér magyarázó szövegekkel

Szeretné megismerni a közösségi szolgálat jogszabályi feltételrendszerét?

A következő jogszabályok vonatkoznak a közösségi szolgálatra:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 4.§;15; 6. § (4); 63/B és D § (1); 97. § (2)
- Szakképzési törvény (új): 2019. évi LXXX. törvény 123. § 21.
- 12/2020. (II.7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról, 107. § 1-8. bekezdés
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról 133. § (1-9); záradék 46-47.
- 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről 1.§ (2d)

Szeretné tudni, hogy a köznevelési törvény mit mond a közösségi szolgálatról?

Szerepel egy IKSZ definíció: „*közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.*”(4.§15)

- Érdekes, hogy a 8 területből itt csak kettő szerepel, de ez nem befolyásoló tényező. Fontos, hogy a helyi közösség igényeit szolgáló tevékenységekbe vonják be a tanulókat. Ha egy faluban szerveznek egy lecsó fesztivált, amihez szükség lenne plakátokra, akkor a faluban lakó művészeti tagozatos középiskolás számára inspiráló feladat lehet megtervezni és kivitelezni a fesztivál plakátjait egyedül vagy csapatban.
- A „szervezett keretek” az iskola felelősségére és feladatára utal. Az iskola felelőssége és feladata az IKSZ megszervezése, a tanulók előzetes felkészítése.
- Az anyagi érdektől függetlenség azt jelenti, hogy pénzt vagy bármilyen juttatást nem fogadhat el a tanuló tevékenységéért cserébe.
- A pedagógiai feldolgozás pedig a reflexióra utal, amit a felkészítéshez hasonlóan megoszthat a küldő iskola a fogadó szervezettel vagy teljesen saját hatáskörében is tarthat.

A köznevelési törvény határozza meg azt is, hogy mely időszakra, milyen tartalommal és kinek kell elvégeznie: „*A középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása, kivéve*

a) a felnőttoktatásban részt vevő tanulókat és

b) azon sajátos nevelési igényű tanulókat, akiket a szakértői bizottság javaslata alapján a közösségi szolgálat alól az igazgató határozatban mentesített.” 6. § (4)

- Ez azt jelenti, hogy a nyári érettségi vizsga megkezdéséig kell 50 órát teljesítenie minden 26 év alatti diáknak, kivéve, aki nem nappalin tanul, illetve akiket felment a szakértői bizottság a teljesítés alól.

Kimondja azt is a köznevelési törvény, hogy melyik közhasznú szervezet feladata a teljesítés ellenőrzése, monitorozása: „A Nemzeti Pedagógus Kar a) külön jogszabályban meghatározottak szerint ellenőrzi a 4. § 15. pontjában meghatározott közösségi szolgálat szervezését, valamint működteti az ehhez kapcsolódó tanácsadó és információs rendszert. Az Országos Küldöttgyűlés kizárólagos hatásköre: a közösségi szolgálattal kapcsolatos tanácsadási és ellenőrzési tevékenység szabályozása” 63B a; 63 D f

Végül kimondja a köznevelési törvény, hogy melyik évfolyamtól lett kötelező érettségi feltétel a közösségi szolgálat: „Az érettségi megkezdéséhez a közösségi szolgálat végzésének igazolását először a 2016. január 1-je után megkezdett érettségi vizsga esetében kell megkövetelni.” 97. § (2)

Az új Szakképzési törvény: 2019. évi LXXX. törvény, illetve végrehajtási rendelete:

12/2020. (II.7.) Korm. rendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról, elválasztja egymástól a szakképző intézményeket, amelyek e törvény hatálya alá tartoznak, illetve a gimnáziumokat, amelyek a köznevelési törvény hatálya alá tartoznak továbbra is.

Szeretné tudni, hogy részleteiben hogyan van szabályozva a közösségi szolgálat megszervezése?

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szabályozza a szakképzésen kívüli érettségi képzéssel rendelkező iskolákban a közösségi szolgálat megszervezésének kereteit.

„A középiskola feladata és az intézmény vezetőjének felelőssége a tanuló választása alapján az iskolai közösségi szolgálat megszervezése állami, önkormányzati, civil, nonprofit szervezetnél, illetve a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó szervezetnél, középiskola magánszeméllyel kötött megállapodása alapján magánszemélynél vagy saját intézményben. Ennek keretében meg kell szervezni a tanuló közösségi szolgálatának teljesítésével, dokumentálásával összefüggő feladatok ellátását. A tanuló osztályfőnöke vagy az ezzel a feladattal megbízott pedagógus a tanuló előmenetelét rögzítő dokumentumokban az iratkezelési szabályok megtartásával nyilván-tartja és folyamatosan vezeti a közösségi szolgálattal összefüggő egyéni vagy csoportos tevékenységet.” 133. § (1)

- A végrehajtási rendelet körülhatárolja a fogadó szervezetek körét, ahol a tanulók végezhetnek közösségi szolgálatot: állami, önkormányzati intézmények, civil szervezetek, nonprofit szervezetek, egyházi intézmények és szervezetek, magánszemélyek. Ide tartoznak az iskolák is, ahol a tanuló jogviszonnyal rendelkezik.
- Meghatározza a teljesítésért felelős személyt az iskolában: osztályfőnök vagy ha az igazgató kinevez, akkor IKSZ koordinátor. A nagyobb intézményekben logikus a koordinátor kinevezése, míg a kisebb tanulói létszámmal rendelkező oktatási intézményekben az osztályfőnök el tudja látni ezt a feladatot.

A végrehajtási rendelet külön megnevezi a 8 területet, ahol az IKSZ teljesíthető:

„A közösségi szolgálat keretei között

a) az egészségügyi,

b) a szociális és jótékonyági,

c) az oktatási,

d) a kulturális és közösségi,

e) a környezet- és természetvédelemi,

f) a katasztrófavédelmi,

g) az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidős,

h) az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen folytatható tevékenység.”133§2

Kimondja azt a fontos alapelvet, hogy munkaköri feladatok nem adhatók a tanulóknak. Ez akadályozza meg jogszabályi szinten, hogy a tanulókat ingyen munkaerőként alkalmazzák az IKSZ keretei között: *„A közösségi szolgálat az intézményben meghatározott munkaköri feladatok ellátására nem irányulhat.”133.§2a*

„A tanuló a közösségi szolgálatot a lakóhelyén lévő, 133. § (2) bekezdés szerinti intézményben is teljesítheti.” 133.§2b

- Ez a kitétel arra vonatkozik, hogy a lakóhelyén lévő különféle fogadó helyeken is végezheti a tanuló az IKSZ-et, akkor is, ha ettől távol jár iskolába, egy másik településen. Területi korlátozás az országon belül nincs az IKSZ végzésére. Külföldön, csak ha életvitelszerűen él valaki, teljesíthető az IKSZ, aminek teljesítését hitelt érdemlően igazolni kell.

„A tanulót fogadó intézménynek a (2) bekezdés a) és h) pontjában meghatározott tevékenységi területen minden esetben, a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott esetekben szükség szerint mentort kell biztosítania.

A gimnázium, a szakgimnázium a 9–13. évfolyamos tanulói számára szervezi meg a legalább ötven órás közösségi szolgálatot, vagy annak teljesítésére időkeretet biztosít.

A közösségi szolgálatot az adott tanuló esetében koordináló pedagógus az ötven órán belül – szükség szerint a mentorral közösen – legfeljebb öt órás felkészítő, majd legfeljebb öt órás záró foglalkozást tart.” (133.§ 3-5)

- A fogadó szervezeteknek az egészségügyi és az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és baleset-megelőzési területen kötelező mentorral szakmailag támogatni a tanulók tevékenységét. Miért van ez így? Mert ezek olyan speciális ismereteket igényelhetnek, ami több rákészülést igényel és csak szakmai felügyelet alatt végezhető. A szociális terület is ilyen, de itt mérlegelni lehet, hogy mikor szükséges egy mentor, pl. egy hospice házban beszélgető tanulóknak feltétlenül szükséges, míg egy idős otthonban közös foglalkozás, közös színházlátogatás esetén lehet, hogy erre nincs szükség, elegendő a fogadó szervezet koordinátorával tartaniuk a akpcsolatot.

- A 9-13. évfolyam kitétel azt jelenti, hogy a képzés típusának megfelelően 4-5 év alatt kell teljesíteni az 50 órát. Az iskola belső szabályozásában szűkítheti az időkeretet, tágitani viszont nem lehet. Tehát 8. osztályban nem lehet még végezni. A 9. évfolyamra való beiratkozást követően viszont már igen. Van iskola, amelyik törekszik arra, hogy 1-2 év alatt végezzék el a tanulói az IKSZ-et, vagy kifejezetten valamelyik évfolyamon teljesítsék (pl. 9. vagy 11. évfolyamon). Ezt a pedagógiai programban vagy annak mellékletében tudja az iskola tantestülete, amennyiben óhajtja, rögzíteni.
- A következő kitétel a tevékenység 3-as jellegét tartalmazza: felkészítés- tevékenység-reflexió. A tevékenységtől függően a felkészítés és feldolgozás lehet rövidebb idő, de ilyenkor nő a tevékenységre szánható óraszám. Tehát lehet 5- 40- 5 elosztása is a közösségi szolgálatnak (5 óra felkészítés- 40 óra tevékenység- 5 óra pedagógiai feldolgozás), de lehet 1-48-1 felosztása is. Ez leginkább a tevékenység típusától függ. A mentort igénylő tevékenységeknél szükség lehet az 5 óra felkészítésre és lehet, hogy az 5 óra lezárásra is. Míg egy avarsöprésnél lehet, hogy csak rövid felkészítésre és rövid élménybeszámolókra érdemes sort keríteni. A feldolgozást lehet tevékenységenként is szervezni, de lehet az 50 óra befejezését követően is, amikor a tanuló esetleg több tevékenységen is túl van. Erre még a továbbiakban részletesen kitérünk.

„A közösségi szolgálat teljesítése körében egy órán hatvan perc közösségi szolgálati idő értendő azzal, hogy a helyszínre utazás és a helyszínről hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe

A közösségi szolgálat helyszínén a tanuló tanítási napokon alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb háromórás, tanítási napokon kívül alkalmanként legkevesebb egy, legfeljebb ötórás időkeretben végezheti a tevékenységet.

A közösségi szolgálat során a tanuló naplót köteles vezetni, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytatott.” .” (133.§6-8)

- A közösségi szolgálat paraméterei részletesen szerepelnek itt: nem tanóráként kell az időt mérni 45 perccel, mert az IKSZ tanórán kívüli tevékenység, hanem 60 perc jelent 1 órát. Csak a tevékenységgel töltött tiszta idő számít.
- Az ütemezése a közösségi szolgálatnak minimum 1 órás tevékenységet feltételez alkalmanként. A tanításon kívüli napokon: hétvégén és szünetekben 5 óra lehet a maximális időkeret. Tanítási napokon viszont az önkéntes törvénnyel összhangban csak 3 óra.
- Az IKSZ-napló a tanuló tulajdona, mint az ellenőrzőkönyv. Van iskola, amelyik nyomda készítette IKSZ- naplót használ. Más csak letölti a hivatalos Közösségi szolgálati napló dokumentummintát az OH honlapjáról: https://www.oktatas.hu/koznevelés/iskolai_kozossegi_szolgálat/dokumentummintak

„A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeként

a) a tanulónak közösségi szolgálati jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát,

b) az osztálynaplóban, a bizonyítványban és a törzslapon a kijelölt pedagógusnak dokumentálnia kell a közösségi szolgálat teljesítését,

c) az iskola a közösségi szolgálat teljesítéséről a tanulói jogviszony tanév közbeni megszűnésekor igazolást állít ki két példányban, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad,

d) az iskola a közösségi szolgálattal kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában rögzíti,

e) az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonásakor az iskola és a felek együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatain és vállalt kötelezettségein túl a foglalkoztatás időtartamát, a végzett tevékenységeket, a mentor nevét és feladatkörét.” (133.§ 9 a-e)

- A továbbiakban a közösségi szolgálat dokumentációját tartalmazza a jogszabály.

A **jelentkezési lap** funkciója, hogy a szülő hozzájárul az IKSZ szervezéséhez és a tanulóval egyeztetve megjelölik azokat a területeket a 8-ból, amelyiken akar tevékenykedni.

- Mivel érettségi előfeltételről van szó, ezért dokumentálni azon dokumentumokban, amelyeket összeolvasnak a pedagógusok az osztályfőnök vezetésével évvégén: **osztálynapló**, ez ma már elektronikus napló, **bizonyítvány** és **törzslap**. A tanév során gyűjtött óraszámot kell tartalmaznia egymással összhangban a 3 dokumentumnak.
- Az **igazolást** akkor kell kiállítani, ha a tanuló tanév közben vált iskolát. Ez arra szolgál, hogy ne vesszenek el a teljesített órái. A korábbi tanévek végéig gyűjtött órák benne vannak a bizonyítványban, amit visz magával a tanuló, de az adott tanévben évközben szerzett órák a többivel együtt akkumulálva kerülnek az igazolásra, amit így be tud mutatni a következő oktatási intézményben, ahol tanulni fog. Az ehhez használható minta:

https://www.oktatas.hu/kozneveles/iskolai_kozossegi_szolgalat/dokumentumminta

- Fontos tudni, hogy csak a mentort igénylő tevékenységi területeken szükséges az együttműködési megállapodás megkötése a fogadó szervezet és az iskola között. A többi területen elég lenne az IKSZ-napló aláírása és teljesítése. Ehhez képest az iskolák és a fogadó szervezetek is ragaszkodnak az együttműködési megállapodások megkötéséhez. Mindkét fél számára biztonságot jelent a „szerződés”. Ugyanakkor ez el tud hatalmasodni úgy is, hogy minden egyes tanuló, minden egyes tevékenységéhez kötődően másik megállapodást köt az iskola, nem figyelve arra, hogy van-e már megkötött megállapodása az adott féllel.

Záradékok:

46. Igazolom, hogy a tanuló a ...../..... tanévben ..... óra közösségi szolgálatot teljesített. N, Tl, B

47. A tanuló teljesítette a rendes érettségi vizsga megkezdéséhez szükséges közösségi szolgálatot N, Tl, B

- A szövege a záradékoknak az évi teljesítés óraszámának dokumentálását segíti (Napló, Törzslap, Bizonyítvány), illetve az 50 óra teljesítését követő dokumentációt. Ez utóbbi világossá teszi, hogy az érettségit adó képzés befejezését követő érettségi vizsga előfeltétele a közösségi szolgálat 50 órája, tehát nem érinti az IKSZ az előrehozott érettségi vizsgák letételét.

„A törvény hatálya

a) a bekezdése szerinti természetes személynél, jogi személynél és egyéni cégnél (a továbbiakban: fogadó szervezet) Magyarországon végzett,

b) a magyar állampolgár által a 3. § (1) bekezdésének a)-e) pontja szerinti fogadó szervezetnél Magyarország területén kívül (a továbbiakban: külföld) végzett közérdekű önkéntes tevékenységre terjed ki.

A törvény hatálya nem terjed ki

a) az önkéntes véradásra,

b) az önkéntes, illetve létesítményi tűzoltóként végzett tevékenységre,

c) a polgári természetörként végzett tevékenységre,

d) a ***közösségi szolgálatra.***” (2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről1. § (1-2)

- A törvény egyértelműen szétválasztja az önkéntesség és a közösségi szolgálat fogalmát azzal, hogy az önkéntes törvény hatálya nem terjed ki az IKSZ-re.